

ปัญหาทางกฎหมายของศาลยุติธรรมเกี่ยวกับการใช้อำนาจศาลฎีกาในศาลแขวงชั้นใต้สวนมูลฟ้อง

Legal problems of the judiciary regarding the use of the Supreme Court in

Preliminary examination on Municipal Court

จตุรงค์ เพ็ชรรุ่งเรือง

อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

ศาลยุติธรรมของประเทศไทยมี 3 ชั้นศาล เพื่อเป็นการตรวจสอบดุลยพินิจในการลงโทษหรือในการทำคำพิพากษาของศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ ที่ตัดสินหรือพิพากษาให้คู่ความรับผิดชอบทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา บางครั้งคำตัดสินหรือคำพิพากษาของศาลล่าง ได้แก่ ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์นั้น อาจจะยังไม่มีข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายไม่ครบถ้วน โดยเฉพาะในชั้นใต้สวนมูลฟ้องอันเป็นชั้นแรกในการนำคดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาล โดยเริ่มต้นที่ศาลชั้นต้นอันได้แก่ศาลจังหวัดและศาลแขวง โดยเฉพาะในศาลแขวงที่พิจารณาพิพากษาโดยผู้พิพากษานายเดี่ยว ในคดีอาญาในศาลแขวงหากศาลมีคำพิพากษายกฟ้องโจทก์ คดีของโจทก์นั้นจะต้องห้ามอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ต่อไป กลายเป็นว่าคดีดังกล่าวนี้ได้รับการพิจารณาจากศาลชั้นเดียวผู้พิพากษาท่านเดียวขัดต่อหลักการแบ่งแยกอำนาจ ไม่มีการตรวจสอบคานอำนาจ ตุลาการดังกล่าวเลยซึ่งจะกล่าวว่าคุณธรรมนั้นได้รับความยุติธรรมแล้วก็จะกล่าวได้ไม่เต็มปากนัก

งานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยได้ใช้การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งดำเนินการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยได้บูรณาการข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและค้นคว้าเอกสารทางวิชาการต่างๆ โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์และเปรียบเทียบตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา (Descriptive) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปประเด็นสำคัญๆ เกี่ยวกับการใต้สวนมูลฟ้อง อำนาจของผู้พิพากษานายเดี่ยวในศาลแขวงและข้อห้ามอุทธรณ์ฎีกา และเสนอข้อเสนอแนะที่เห็นสมควรต่อไป

คำสำคัญ

อำนาจ, ผู้พิพากษานายเดี่ยว, ศาลแขวง

ABSTRACT

Court of Justice of a High Court order to determine the three discretion in punishment or in the judgment of the Court of First Instance or the Court of Appeal. The judge sentenced the couple, both in civil and criminal liability. Sometimes the decision or judgment of the lower court and appeals court and then. Maybe there is no factual or legal incomplete. Especially in the Preliminary Examination, the first step in bringing the case into the court of law. By default, the Court of First Instance and the District Court, including the Court. In particular, the District Court judge one. In criminal cases in district court if the court dismissed the plaintiff. The plaintiff's case, it is forbidden to appeal to the appellate court.

This research study, the researchers used a qualitative research, which conducts research papers researchers have integrated data from studies and various academic research papers.

KEYWORDS

Power, One Judge, Municipal Court

บทนำ

ศาลยุติธรรมของประเทศไทยมี 3 ชั้นศาล เพื่อเป็นการตรวจสอบดุลยพินิจในการลงโทษหรือในการทำคำพิพากษาของศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ ที่ตัดสินหรือพิพากษาให้คู่ความรับผิดชอบทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา บางครั้งคำตัดสินหรือคำพิพากษาของศาลล่าง ได้แก่ ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์นั้น อาจจะยังไม่มีข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายไม่ครบถ้วน หรืออาจจะมีความข้อเท็จจริงที่จำเป็นจะต้องฟังให้เป็นที่ยุติก่อนที่จะได้ตัวอย่างเช่นคดีอาญาในวันที่เป็นนัดเจอผู้พิพากษาครั้งแรกหรือที่เรียกกันว่าเวรขึ้นนั้น เป็นวันที่อัยการส่งตัวจำเลยมาศาลและส่งคำฟ้องคดีของจำเลยนั้นต่อศาล บางครั้งตัวจำเลยอาจจะไม่ได้เตรียมตัวมาก่อนไม่มีเหตุผลอื่นใดที่จะนำมาประกอบให้ศาลลงโทษสถานเบาได้นอกจากการรับสารภาพ การที่กฎหมายเปิดโอกาสให้คู่ความอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลชั้นต้น หรือฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ต่อศาลสูงได้นั้น ก็เป็นการเปิดโอกาสให้คู่ความโดยเฉพาะจำเลยได้แสวงหาพยานหลักฐาน เอกสารหรือเหตุผลอื่นๆ เท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้ศาลสูงได้ลงโทษน้อยลงหรือลดโทษลงไปในตัวเอง

หากไม่มีศาลสูง การรับสารภาพหรือการลงโทษในศาลล่างแต่เพียงอย่างเดียว นั้น อาจจะเกิดข้อผิดพลาดได้และผู้พิพากษาของศาลล่างก็จะไม่ถูกตรวจสอบคำพิพากษาหรือคำสั่งจากศาลสูงเลย อันเป็นการขัดกับหลักการกระจายอำนาจที่มีการคานอำนาจกันเองเพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจในเรื่องของการใช้อำนาจตุลาการ ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ประเทศไทยใช้อยู่ เรียกได้ว่าศาลล่างจะลงโทษหรือมีคำสั่งอย่างไรก็ไม่สามารถแก้ไขอะไรได้ และถ้าเรามองในอีกแง่มุมหนึ่ง สมมุติว่าผู้พิพากษาศาลล่าง

ท่านนั้นมียศดึกกับจำเลยหรือคู่ความบางคนแล้วสุดท้ายกระบวนการยุติธรรมก็ไม่อาจช่วยเหลือคนบริสุทธิ์หรือคนที่ถูกเอารัดเอาเปรียบได้จริง ผู้พิพากษาแต่ละท่านก็คือบุคคลทั่วไป มีรัก โลภ โกรธ หลง กลัวตามปกติที่บุคคลทั่วไปพึงจะมี หากอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดอยู่ที่ผู้พิพากษาแต่เพียงนายเดียวยแล้ว ถ้าไม่มีการตรวจสอบจากอำนาจอื่นได้ ก็คงไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นความยุติธรรมได้อย่างเต็มปาก แม้การสอบคัดเลือกผู้พิพากษาจะเป็นการสอบที่ยากสอบครั้งละหลายพันคน ผ่านการสอบคัดเลือกในหลักสิบหรือหลักร้อยคน ท่านนั้นก็มองได้ว่าคนเก่งสามารถผ่านการสอบคัดเลือกเป็นผู้พิพากษาได้ แต่ที่คนเก่งเหล่านั้นเป็นคนดีด้วยหรือไม่ ไม่สามารถตรวจสอบได้ ดังนั้นบางกรณีที่ถูกกฎหมายกำหนดห้ามอุทธรณ์หรือฎีกา ก็จะกลายเป็นว่าศาลยุติธรรมของประเทศไทยนั้นมีชั้นเดียวหรือสองชั้น เช่น กรณีต้องห้ามอุทธรณ์หรือฎีกา ที่จำนวนทุนทรัพย์น้อยๆ ในคดีแพ่งก็ต้องห้ามอุทธรณ์หรือฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง สำหรับในคดีอาญาถ้าศาลชั้นต้นกับศาลอุทธรณ์ยกฟ้องเหมือนกันทั้งสองศาล ก็ห้ามฎีกาต่อศาลฎีกาต่อไป หรือแม้กระทั่งในศาลแขวง ซึ่งเป็นอำนาจของผู้พิพากษานายเดียวยพิพากษาคัดสินคดีได้ ในชั้นได้สวนมูลฟ้อง ถ้าศาลแขวงซึ่งเป็นศาลชั้นต้นได้สวนมูลฟ้องแล้วมีคำสั่งว่าคดีไม่มีมูลและพิพากษายกฟ้องโจทก์ไป แม้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 170 จะกำหนดให้โจทก์มีอำนาจอุทธรณ์หรือฎีกาต่อไปได้ตามบทบัญญัติลักษณะอุทธรณ์หรือฎีกา แต่ตามมาตรา 193 ทวิ ห้ามมิให้อุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นในปัญหาข้อเท็จจริงในคดีซึ่งอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ อันเป็นคดีที่อยู่ภายใต้อำนาจของผู้พิพากษานายเดียวยในศาลแขวงมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีได้ ผลก็คือคดีอาญานี้ โจทก์ต้องห้ามอุทธรณ์เมื่อศาลแขวงมีคำพิพากษายกฟ้องเพราะคดีไม่มีมูลในชั้นได้สวนมูลฟ้องเพราะการอุทธรณ์ว่าศาลแขวงใช้ดุลยพินิจไม่ถูกต้องเป็นการอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง กลายเป็นว่าคดีนี้จบตั้งแต่ศาลชั้นต้นและจบเพราะดุลยพินิจของผู้พิพากษาแต่เพียงท่านเดียวในการพิจารณาคัดสินคดีดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบ วิธีการและขั้นตอนของข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการได้สวนมูลฟ้องตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการใช้อำนาจของผู้พิพากษานายเดียวยในศาลแขวงซึ่งเป็นศาลชั้นต้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจศาลฎีกาในศาลแขวงชั้นได้สวนมูลฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นการศึกษามูลเหตุและผลทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้

อำนาจของผู้พิพากษานายเดียว ข้อห้ามอุทธรณ์ฎีกาตามกฎหมายไทย ทั้งนี้เพื่อเปรียบเทียบกับหลักการกระจายอำนาจของต่างประเทศ

การทบทวนวรรณกรรม

1. สิทธิของจำเลยในชั้นไต่สวนมูลฟ้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การไต่สวนมูลฟ้อง เป็นขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดให้ศาลปฏิบัติหลังจากผ่านขั้นตอนในการตรวจคำฟ้องตามมาตรา 161 แล้ว ความมุ่งหมายของการไต่สวนมูลฟ้องก็คือ เพื่อให้ศาลได้พิจารณารูปคดีในเบื้องต้นของโจทก์ก่อน ว่ามีมูลเพียงพอที่ศาลควรรับคดีนั้นไว้พิจารณาต่อไปหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งหรือความเข้าใจผิดของโจทก์ที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายบางประการ เช่น ฟ้องของโจทก์อาจไม่มีมูลเป็นความผิดทางอาญา แต่เป็นเพียงความรับผิดชอบในทางแพ่ง หรือมีมูลเป็นความผิด แต่โจทก์ไม่มีพยานหลักฐานอันใดเลยที่จะแสดงว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิด เป็นต้น ในเรื่องเหล่านี้หากศาลจะรับฟ้องไว้พิจารณาหรือพิพากษาไปเลยทีเดียว อาจทำความเดือดร้อนและเป็นภาระแก่จำเลยโดยไม่จำเป็น อย่างไรก็ตาม ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ศาลจะไม่รับเอาพยานหลักฐานของโจทก์เข้าสู่สำนวนถึงขนาดที่ต้องเห็นว่าจำเลยกระทำความผิดจริง คงฟังพยานหลักฐานของโจทก์พอสมควรเท่าที่จะแสดงได้ว่าคดีนั้นมีมูลในเบื้องต้น คือเป็นไปได้ว่าจำเลยน่าจะกระทำความผิดตามฟ้อง ซึ่งต่างกับในชั้นพิจารณาที่โจทก์จะต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดของจำเลย ถึงขนาดที่ศาลจะแน่ใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริงตามนัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227

เนื่องจากระบบการดำเนินคดีอาญาของไทย เป็นระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐเป็นหลัก โดยมีข้อยกเว้นให้เอกชนผู้เสียหายฟ้องคดีได้ ในการฟ้องคดีอาญานักงานอัยการถือว่าเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อยแทนรัฐ พนักงานอัยการจึงเป็นโจทก์ในทางแบบพิธี มิใช่ผู้มีส่วนได้เสียในคดีเหมือนกับกรณีที่ยกฟ้องผู้เสียหายฟ้องคดีการสังคดีของอัยการจะต้องปรากฏว่าคดีมีพยานหลักฐานครบถ้วน และสามารถนำพยานมาสืบพิสูจน์ถึงความผิดของจำเลยในศาลได้ แต่การสั่งฟ้องคดีของพนักงานอัยการ จะต้องผ่านการสอบสวนมาก่อน เพราะการสอบสวนเป็นเงื่อนไขในการฟ้องคดีต่อศาล หากการสอบสวนมิได้กระทำไปโดยถูกต้องตามขั้นตอนของกฎหมาย พนักงานอัยการก็อาจจะสั่งฟ้องคดีไปทั้งที่ไม่ควรฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องคดีที่ควรฟ้อง แต่การกลั่นกรองขั้นนี้ยังไม่เพียงพอ หากการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและการสังคดีของพนักงานอัยการขาดความละเอียดรอบคอบ อาจเป็นไปได้ว่าคดีของพนักงานอัยการจะถูกยกฟ้อง การไต่สวนมูลฟ้องจึงมีบทบาทเข้ามาช่วยจำเลย มิให้ต้องได้รับความเดือดร้อนจากการฟ้องร้องของพนักงานอัยการซึ่งเป็นองค์กรของรัฐ โดยให้ศาลกำจัดคดีที่มีหลักฐานไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิดของจำเลยมิให้เข้าสู่การพิจารณาคดี และเป็นมาตรการเสริมที่จะมาตรวจสอบการออกคำสั่งฟ้องของอัยการอีกชั้นหนึ่ง เป็นการตรวจสอบการดำเนินการของเจ้าพนักงานของรัฐโดยองค์กรผู้ใช้อำนาจตุลาการ อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า

การดำเนินคดีอาญาโดยรัฐของไทยนั้น องค์กรที่ทำหน้าที่สอบสวนฟ้องร้อง มิได้อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานอัยการทั้งหมดเหมือนอัยการในยุโรป แต่ได้แยกอำนาจหน้าที่สอบสวนออกจากอำนาจสั่งคดีและฟ้องร้อง กล่าวคือ ตำรวจรับผิดชอบในการสอบสวน ส่วนอัยการรับผิดชอบในการสั่งสำนวนการสอบสวนและฟ้องร้อง (ณรงค์ ใจหาญ, 2547 : 36)

ส่วนในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ การที่ผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีได้เองเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีโอกาสนำคดีขึ้นสู่ศาล ซึ่งหากมองถึงปรัชญาในการดำเนินคดีแล้วผู้เสียหายมีความผูกพันทางจิตใจที่ต้องการให้มีการลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างรุนแรง เป็นการแก้แค้นตอบแทน และหวังว่าจะต้องได้รับประโยชน์ทางทรัพย์สินจากผู้กระทำความผิด โดยไม่คำนึงว่าผลได้ผลเสียที่จะเกิดขึ้นแก่สังคมโดยรวมจะเป็นเช่นไร (อลงกรณ์ กลิ่นหอม, 2549 : 42) ประกอบกับผู้เสียหายอำนาจฟ้องคดีได้อย่างกว้างขวาง และไม่จำเป็นต้องมีการสอบสวนความผิดนั้นมาก่อนเหมือนในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ การยื่นฟ้องคดีอาญาของราษฎรจึงขึ้นอยู่กับความตัดสินใจของราษฎรผู้เสียหายเองว่าจะยื่นฟ้องจำเลยหรือไม่โดยไม่มีระเบียบหรือกฎเกณฑ์ใด ๆ อีกทั้งมิได้มีการตรวจสอบพยานหลักฐานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมฝ่ายใดมาก่อนด้วย หรือแม้แต่คดีที่เจ้าพนักงานอัยการได้มีคำสั่งไม่ฟ้องคดีแล้ว เพราะคำสั่งไม่ฟ้องของอัยการไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายฟ้องคดีเอง ดังนั้น ก่อนที่ศาลจะประทับรับฟ้องที่คดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องไว้พิจารณาจึงต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องก่อนเสมอ เพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งหรือการเข้าใจผิดของโจทก์เกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายบางประการ และเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไม่ให้ถูกฟ้องคดีโดยไม่มีหลักฐานอันน่าเชื่อว่าเป็นผู้กระทำความผิด หากให้ฟ้องโดยรับฟ้องโดยไม่ผ่านการกลั่นกรองก่อน คนบริสุทธิ์ก็อาจจะตกเป็นจำเลยและต้องเดือดร้อนต่อการที่จะเข้ามาพิสูจน์ความผิดในชั้นพิจารณา

2. การไต่สวนมูลฟ้องในประเทศอังกฤษ

การไต่สวนมูลฟ้องในอังกฤษจะดำเนินการโดย Examining justices ทำหน้าที่พิจารณาพยานหลักฐานในการไต่สวนมูลฟ้อง เพื่อตัดสินใจว่าคดีมีมูลเพียงพอที่จะส่งตัวจำเลยไปพิจารณาหรือไม่อย่างไรก็ตาม จะทำให้เกิดการเสียเวลาแก่ศาลและเกิดความไม่สะดวกของพยานโดยไม่จำเป็น ในคดีที่จำเลยนำพยานมาในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ซึ่ง Lord Runciman ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีว่า “กรณีที่ยื่นฟ้องร้องขอว่าคดีของโจทก์ไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอ ต้องพิจารณาด้วยเอกสาร แม้ว่าจำเลยจะสามารถโต้แย้งด้วยวาจาเพื่อสนับสนุนการร้องขอ และพนักงานอัยการสามารถจะ reply แต่พยานบุคคลไม่ควรถูกเรียกมา สถานที่เหมาะสมสำหรับตรวจสอบพยานหลักฐานควรจะเป็นในชั้นพิจารณาคดีเท่านั้น ไม่ควรจำกัดให้มีการเสนอพยานหลักฐาน 2 ครั้ง จากเวลาและความยุ่งยากที่เสียไปโดยการดำเนินการซ้ำที่ไม่จำเป็น จะมีความเสี่ยงที่เห็นได้ชัด พยานบางส่วนจะรู้สึกถูกละเลยในโอกาสแรกที่เขาไม่สามารถจะนำเสนอพยานในการพิจารณาได้อย่างน่าพึงพอใจ การพิจารณาจากเอกสารอาจจะเพียงพอที่จะทำให้ศาล

หลักเกณฑ์การดำเนินคดีที่มีพยานหลักฐานอ่อน” กระบวนการไต่สวนมูลฟ้องมีอยู่ 2 รูปแบบ คือ การไต่สวนมูลฟ้องโดยการพิจารณาพยานหลักฐานและการไต่สวนมูลฟ้องโดยไม่พิจารณาพยานหลักฐาน

3. การไต่สวนมูลฟ้องในประเทศสหรัฐอเมริกา

การฟ้องคดีอาญาต่อศาลสหรัฐอเมริกาเป็นอำนาจเฉพาะของรัฐ กล่าวคือ พนักงานอัยการเท่านั้นเป็นผู้มีอำนาจฟ้องคดี การฟ้องคดีอาญาต่อศาลของพนักงานอัยการทำได้ 2 รูปแบบ คือ โดยคำสั่งอนุญาตให้ฟ้องของ Grand Jury ที่เรียกว่า indictment และโดยคำฟ้องของพนักงานอัยการที่เรียกว่า information และก่อนที่จะมีการฟ้องคดีต่อศาล จะมีกระบวนการไต่สวนมูลฟ้องเพื่อกลั่นกรองมูลความผิดในคดีอาญาซึ่งแบ่งได้ 2 ประเภท คือ การไต่สวนมูลฟ้องของศาล Magistrate เป็นกรณีที่พนักงานอัยการเป็นผู้ทำคำฟ้องเรียกว่า information ซึ่งมีฐานะเสมือนเป็น indictment ของมลรัฐที่ใช้ระบบไต่สวนแบบ Grand Jury และการไต่สวนมูลฟ้องโดย Grand Jury เป็นกรณี Grand Jury เป็นผู้กล่าวหาจำเลย โดยทำคำฟ้องที่เรียกว่า information ซึ่งโดยหลักแล้วจะต้องได้รับการไต่สวนมูลฟ้องครั้งแรกโดย Magistrate ก่อน แล้วจึงได้รับการไต่สวนอีกครั้งโดย Grand Jury แต่ในมลรัฐก็ให้ Grand Jury เป็นผู้ไต่สวนเลยทีเดียว ซึ่งแตกต่างจากประเทศอังกฤษ ที่มี Magistrate อย่างเดียว (เสียงชัย สุมิตรวสันต์, 2537 : 41)

4. อำนาจของผู้พิพากษานายเดียวในศาลชั้นต้น

ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 25 (5) ในส่วนของอำนาจการพิจารณาพิพากษาของผู้พิพากษาคณะเดียว สำหรับการลงโทษจำคุกในคดีอาญา โดยหลักแล้วอำนาจการพิจารณากับอำนาจการพิพากษา เป็นคนละเรื่องกัน ไม่ใช่เรื่องเดียวกัน อำนาจการพิจารณาคือ อำนาจในการนั่งพิจารณาคดีอาญา คือการนั่งพิจารณาคดี ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาล ส่วนอำนาจพิพากษาคืออำนาจในการพิจารณาลงโทษโดยทำเป็นคำพิพากษา ผู้พิพากษาคณะเดียวมีอำนาจที่จะนั่งพิจารณาได้ในคดีอาญาที่มีระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือ ไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งเป็นคดีที่อยู่ภายในเขตอำนาจของศาลแขวงต่างๆ แต่ถ้าจะลงโทษจำคุกเกินหกเดือนหรือปรับเกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ไม่สามารถพิพากษาลงได้ จะต้องอาศัยองค์คณะตามมาตรา 26

มาตรา 25 ในศาลชั้นต้น ผู้พิพากษาคณะเดียวเป็นองค์คณะมีอำนาจเกี่ยวแก่คดีซึ่งอยู่ในอำนาจของศาลนั้น ดังต่อไปนี้

- (1) ไต่สวนและวินิจฉัยชี้ขาดคำร้องหรือคำขอที่ยื่นต่อศาลในคดีทั้งปวง
- (2) ไต่สวนและมีคำสั่งเกี่ยวกับวิธีการเพื่อความปลอดภัย
- (3) ไต่สวนมูลฟ้องและมีคำสั่งในคดีอาญา

(4) พิจารณาพิพากษาคดีแพ่ง ซึ่งราคาทรัพย์สินที่พิพาทหรือจำนวนเงินที่ฟ้องไม่เกินสามแสนบาท ราคาทรัพย์สินที่พิพาทหรือจำนวนเงินดังกล่าวอาจขยายได้โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

(5) พิจารณาพิพากษาคืออาญา ซึ่งกฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างสูงไว้ให้จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่จะลงโทษจำคุกเกินหกเดือน หรือปรับเกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งโทษจำคุกหรือปรับอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างเกินอัตราที่กล่าวแล้วไม่ได้

ผู้พิพากษาประจำศาลไม่มีอำนาจตาม (3) (4) หรือ (5)

มาตรา 26 ภายใต้บังคับมาตรา 26 ในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลชั้นต้น นอกจากศาลแขวง และศาลยุติธรรมอื่นซึ่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลนั้นกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ต้องมีผู้พิพากษาอย่างน้อยสองคนและต้องไม่เป็นผู้พิพากษาประจำศาลเกินหนึ่งคน จึงเป็นองค์คณะที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่ง หรือคดีอาญาทั้งปวง

5. ข้อห้ามอุทธรณ์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 193 ทวิ ห้ามมิให้อุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นต้นในปัญหา ข้อเท็จจริงในคดี ซึ่งอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้ จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่กรณีต่อไปนี้ให้จำเลยอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงได้

- (1) จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกหรือให้ลงโทษกักขัง แทนโทษจำคุก
- (2) จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก แต่ศาลรอการลงโทษไว้
- (3) ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด แต่รอการกำหนดโทษไว้ หรือ
- (4) จำเลยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษปรับเกินหนึ่งพันบาท

มาตรา 193 ทริ ในคดีซึ่งต้องห้ามอุทธรณ์ตาม มาตรา 193 ทวิ ถ้าผู้พิพากษาใดซึ่งพิจารณาหรือลงชื่อในคำพิพากษาหรือทำความเห็นแย้งในศาลชั้นต้น พิจารณาเห็นว่าข้อความที่ตัดสินนั้นเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลอุทธรณ์ และอนุญาตให้อุทธรณ์ หรืออธิบดีกรมอัยการหรือพนักงานอัยการซึ่งอธิบดีกรมอัยการได้มอบหมายลงลายมือชื่อรับรองในอุทธรณ์ว่ามีเหตุอันควรที่ศาลอุทธรณ์ จะได้วินิจฉัย ก็ให้รับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณาต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อำนาจศาลฎีกาในศาลแขวงชั้นได้ส่วนมูลฟ้อง เป็นกระบวนการวิจัยเพื่อหามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมมาปรับใช้ในกฎหมายไทยด้วยเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งดำเนินการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์จากเอกสาร จึงไม่ได้มีการระบุประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการด้วยการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมเอกสารข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำพิพากษาของศาล คำวินิจฉัยของศาล ตำรา วารสาร บทความ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ข้อเขียน รายงานการประชุม บันทึกการประชุม เอกสารประกอบการประชุม รวมทั้งร่างกฎหมายและเอกสารอื่น ๆ ที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างฐานความรู้ในการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประมวลผลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมเอกสารข้อมูลทางกฎหมายจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ คือ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นเอกสารข้อมูลที่ได้ผ่านการวิเคราะห์หรือตีความจากบุคคลอื่นแล้ว เอกสารข้อมูลที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ รวบรวมมาจากบทบัญญัติกฎหมายต่างๆ เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประมวลกฎหมายอาญา พระธรรมนูญศาลยุติธรรม รวมทั้งคำพิพากษาของศาล รวมถึงเอกสารทางวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ตำรา วารสาร บทความ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ข้อเขียน รายงานการประชุม บันทึกการประชุม เอกสารประกอบการประชุม รวมทั้งร่างกฎหมายและเอกสารอื่น ๆ ที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้บูรณาการข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและค้นคว้าเอกสารทางวิชาการต่างๆ โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์และเปรียบเทียบตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา (Descriptive) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปประเด็นสำคัญๆ เกี่ยวกับการไต่สวนมูลฟ้อง อำนาจของผู้พิพากษานายเดี่ยวในศาลแขวง และข้อห้ามอุทธรณ์ฎีกา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงความไม่ชอบธรรมในศาลชั้นต้นชั้นไต่สวนมูลฟ้องตามหลักการกระจายอำนาจ
2. ทำให้ทราบถึงปัญหาในคดีของศาลชั้นต้นชั้นไต่สวนมูลฟ้องและแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว
3. ทำให้มีการพัฒนามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นโดยเฉพาะศาลแขวง เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพปัญหาของคดีตามยุคสมัยปัจจุบันได้อย่างครอบคลุม

ผลการวิจัย

ตามหลักกฎหมายศาลยุติธรรมของประเทศไทยมี 3 ชั้นศาล เพื่อเป็นการตรวจสอบดุลพินิจในการลงโทษหรือในการทำคำพิพากษาของศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ ที่ตัดสินหรือพิพากษาให้คู่ความรับผิดชอบในคดีแพ่งและคดีอาญา กฎหมายจึงเปิดโอกาสให้คู่ความอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลชั้นต้น หรือฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ต่อศาลสูงได้ หากไม่มีศาลสูง การลงโทษในศาลล่างแต่เพียงอย่างเดียว นั้น อาจจะเกิดข้อผิดพลาดได้และผู้พิพากษาของศาลล่างก็จะไม่ถูกตรวจสอบคำพิพากษาหรือคำสั่งจากศาลสูงเลย

ในคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลแขวง โดยเฉพาะคดีอาญาที่มีระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 ผู้พิพากษาศาลแขวงซึ่งนั่งพิจารณาคดีแต่เพียงคนเดียว หากผู้พิพากษาท่านนั้นได้สวนมูลฟ้องคดีลักทรัพย์แล้ว มีคำสั่งว่าคดีไม่มีมูลผลก็จะกลายเป็นว่าศาลจะต้องพิพากษายกฟ้องโจทก์ เมื่อศาลพิพากษายกฟ้องโจทก์แล้วคดีดังกล่าวก็จะเข้าหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 193 ทวิ ที่จะต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง ซึ่งการโต้แย้งดุลพินิจในการพิจารณาพิพากษาคดีก็เป็นปัญหาข้อเท็จจริง สรุปก็คือคดีของโจทก์คนนั้นเป็นอันยุติไปเลยตั้งแต่ในชั้นศาลเดียวไม่มีการพิจารณาจากศาลสูงอีกเลย

จริงอยู่ที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 193 ตริ มีหลักเกณฑ์ว่า ในคดีซึ่งต้องห้ามอุทธรณ์ตาม มาตรา 193 ทวิ ถ้าผู้พิพากษาใดซึ่งพิจารณาหรือลงชื่อในคำพิพากษาหรือทำความเห็นแย้งในศาลชั้นต้น พิจารณาเห็นว่าข้อความที่ตัดสินนั้นเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลอุทธรณ์ และอนุญาตให้อุทธรณ์ หรืออธิบดีกรมอัยการหรือพนักงานอัยการซึ่งอธิบดีกรม อัยการได้มอบหมายลงลายมือชื่อรับรองในอุทธรณ์ว่ามีเหตุอันควรที่ศาลอุทธรณ์ จะได้วินิจฉัย ก็ให้รับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณาต่อไป แต่ในความเป็นจริงในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีเองก็คงไม่มีพนักงานอัยการคนใดมารับรองว่าคดีนั้นมีเหตุอันควรอุทธรณ์ และถ้าให้ผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาคดีก็คือผู้พิพากษาศาลแขวงท่านที่เพิ่งจะมีคำพิพากษายกฟ้องโจทก์มาเอง รับรองว่าข้อความที่ตัดสินนั้นเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลอุทธรณ์ก็เท่ากับเป็นการโต้แย้งดุลพินิจตัวเองว่าที่ตัดสินว่าคดีไม่มีมูลและพิพากษายกฟ้องไปนั้น ไม่ถูกต้อง ในทางพิจารณาข้อเท็จจริงดังกล่าวจึงไม่มีทางเกิดขึ้นได้เลย

อภิปรายผลการวิจัย

หากกรณีเป็นการได้สวนมูลฟ้องคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลแขวงโดยโจทก์ที่เป็นผู้เสียหายเป็นราษฎรแล้ว ผู้พิพากษาเห็นว่าคดีไม่มีมูลและพิพากษายกฟ้องโจทก์ผลทางกฎหมายของคดีดังกล่าวก็คือคดีเป็นอันยุติเลยตั้งแต่ศาลชั้นต้น โจทก์คนนั้นก็ไม่สามารถอุทธรณ์ได้อีกต่อไปเท่ากับอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดอยู่ที่ผู้พิพากษาแต่เพียงนายเดียวแล้ว ถือว่าผู้พิพากษาศาลแขวงท่านนั้นได้ใช้อำนาจตัดสินคดีของศาลฎีกาที่ทำให้

คดีถึงที่สุดเลยทีเดียว กรณีแบบนี้ถ้าไม่มีการตรวจสอบจากอำนาจอื่นได้ ก็คงไม่อาจเรียกได้ว่ามีความยุติธรรมได้อย่างเต็มปาก กลายเป็นว่าคดีนี้จบตั้งแต่ศาลชั้นต้นและจบเพราะดุลยพินิจของผู้พิพากษาแต่เพียงท่านเดียวในการพิจารณาตัดสินคดีดังกล่าว ขัดกับหลักการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

จากบทความข้างต้นจะทำให้พบได้ว่ากรณีที่ศาลแขวงพิพากษายกฟ้องในชั้นใต้สวนมูลฟ้อง จะต้องห้ามอุทธรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 193 ทวิ ซึ่งสามารถขออนุญาตอุทธรณ์ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 193 ทรี แต่บุคคลที่จะอนุญาตได้ตามมาตราดังกล่าวคือ ผู้พิพากษาใดซึ่งพิจารณาหรือลงชื่อในคำพิพากษาหรือทำความเห็นแย้งในศาลชั้นต้น พิจารณาดูเห็นว่าข้อความที่ตัดสินนั้นเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลอุทธรณ์ และอนุญาตให้อุทธรณ์ หรืออธิบดีกรมอัยการหรือพนักงานอัยการซึ่งอธิบดีกรม อัยการได้มอบหมายลงลายมือชื่อรับรองในอุทธรณ์ว่ามีเหตุอันควรที่ศาลอุทธรณ์ ซึ่งเป็นบุคคลที่เกือบจะไม่มีโอกาสอนุญาตได้เลยในกรณีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีเอง กรณีจึงควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 193 ทรี ให้ผู้พิพากษาที่เป็นหัวหน้าของผู้พิพากษาศาลแขวงท่านนั้น ได้แก่ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลหรือประธานศาลอุทธรณ์หรือประธานศาลอุทธรณ์ภาคแล้วแต่กรณี ได้มีโอกาสตรวจสอบสำนวนคดีอีกครั้งหนึ่งว่าการใช้ดุลยพินิจพิพากษายกฟ้องโจทก์ในชั้นใต้สวนมูลฟ้องนี้ชอบด้วยเหตุและผลตามข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายแล้วหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

อรรถพล ใหญ่สว่าง. (2557). คำอธิบายวิชาสัมมนากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพฯ:

สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

ณรงค์ ใจหาญ. (2547). หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม1. กรุงเทพฯ: บริษัท โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด.

เกียรติจักร วังนสวรรค์. (2551). คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ พลสยาม
พริ้นติ้ง (ประเทศไทย).

วิเชียร ดิเรกอุดมศักดิ์. (2556). อาญาพิสดาร เล่ม1. กรุงเทพฯ: Jurisprudence Group.

คณิต ณ นคร. (2547). วิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา.

คะเนิง ภาไชย. (2556). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา.

กุศล บุญเย็น. (2541). คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ นิติ บรรณาการ

จรัญ ภักดีธนากุล. (2550). สรุปคำบรรยายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยอุทธรณ์ฎีกา.

กรุงเทพฯ : จีรรัชการพิมพ์.

ธานีศ เกศพิทักษ์. (2556). หัวใจของพระธรรมนูญศาลยุติธรรมและพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวง.

กรุงเทพฯ : พลสยาม พรินต์.

ชุมพล จันทราทิพย์. (2548). พระธรรมนูญศาลยุติธรรม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ไพโรจน์ วายุภาพ. (2556). คำอธิบายระบบศาลและพระธรรมนูญศาลยุติธรรม. กรุงเทพฯ :

วิญญูชน.

วิชัย ตันติกุลนันท์. (2556). คำอธิบายกฎหมายพระธรรมนูญศาลยุติธรรม. กรุงเทพฯ : พิมพ์อักษร.

สุริยา ปานแป้น และ อนุวัฒน์ บุญนันท์. (2557). หลักกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาใน ศาล

แขวง. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.

สุริยา ปานแป้น และ อนุวัฒน์ บุญนันท์. (2559). หลักกฎหมายพระธรรมนูญศาลยุติธรรม. กรุงเทพฯ :

ไอเดีย พรินต์.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ประมวลกฎหมายอาญา

วิทยานิพนธ์

อลงกรณ์ กลิ่นหอม. (2549). สิทธิในการฟ้องคดีอาญาของเอกชน. ปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต คณะ
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.